

Muistio

Kirjastojen digitointiohjelman kokous

aika: 2.9.2003 klo 13.00 – 16.30

paikka: Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen auditorio, 6. krs, Sörnäisten rantatie 25, Helsinki

läsnä: liite (ei mukana)

Ennen varsinaisen kokouksen alkua johtaja, professori *Pirkko Nuolijärvi* Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksesta toivotti osallistujat tervetulleiksi KOTUKseen ja muistutti digitoinnin eduista: materiaalin säilyvyys, helppokäyttöisyys ja ajasta ja paikasta riippumaton käyttö. Osastonjohtaja *Elisa Stenvall* esitteli KOTUsta, sen tavoitteita, tehtäviä ja organisaatiota. Atk-asiantuntija *Mikko Lounela* kertoi KOTUKsen elektronisista aineistoista.

1. Kokouksen avaus

Majken Bremer-Laamanen kertoi edellisen kirjastojen digitointiohjelman kokouksen jälkeen tehdystä ohjelmaesitteestä Kirjastojen digitaalinen tietopankki, joka on ilmestynyt suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi. Lisäksi HYK/Mikrokuvaus- ja konservointilaitos on kuluneen vuoden aikana koordinoanut Minerva-EU-projektin Benchmarking-työpakettia. Minerva-projekti keskittyy digitoinnin ja hyvien käytäntöjen edistämiseen Euroopassa.

2. Kirjastojen ja muistiorganisaatioiden yhteinen politiikka eurooppalaisessa kontekstissa

Minna Kaukonen esitteli Minerva-projektin Suomen vetämän työpaketin tuloksia ja tehtyä kulttuuriperinnön digitointihankkeiden benchmarking-tietokantaa. Keskusteltiin Suomessa mahdollisesti tehtävästä tietokannan kansallisesta versiosta, josta tietoja voi syöttää eurooppalaiseen järjestelmään. Samalla saataisiin kotimaisten digitointihankkeiden kaivattu yhteinen listaus.

3. Digitointiohjelma ja sen merkitys muistiorganisaatioiden yhteisessä politiikassa

Majken Bremer-Laamanen kertoi KULDIn – Kulttuuriperinnön digitointityöryhmän toimenpide-ehdotuksista. Tavoitteena on loppuraportin muodostaman Suomen ensimmäisen digitointipolitiikan toteuttaminen ohjelmana ja projekteina (loppuraportti Kulttuuriperintö tietoyhteiskunnassa – Strategiset tavoitteet ja toimenpide-ehdotukset, Opetusministeriön julkaisu 2003:24; <http://www.minedu.fi/julkaisut/kulttuuri/2003/opm24/opm24.pdf>). Loppuraportissa esitetään 5 miljoonan euron vuosittaista panostusta digitointiin viiden vuoden ajan. Digitointipolitiikan toteuttamiseen liittyy:

- digitoinnin koordinointi
- digitoitavan sisällön valinta priorisointisuunnitelmien mukaisesti
- yhteinen hakujärjestelmä
- tekijänoikeuskäytäntöjen luominen

- pitkäaikaissäilytys
- tarvittava erillisrahoitus äänitearkistojen digitointiin.

Muistiorganisaatioiden yhteistyötä koordinoidaan eKAM-hankkeessa (e-kirjastot, -arkistot, -museot), joka myös valmistelelee pääjohtajien kokouksia. Onnistuneet yhteisprojektit antaisivat mahdollisuuksia sisältötuotantoyritystoiminnan syntyymiseen.

4. Kirjastojen digitointiohjelma

Majken Bremer-Laamanen totesi, että kirjastojen digitointiohjelmalta puuttuu toistaiseksi toteutusaikataulu ja ennen kaikkea tarvittava rahoitus. Lopullisena tavoitteena on kirjastojen digitointipolitiikka. Majken kiitti kirjastoja yhteydenotoista ja aineistotarkistuksista, joiden avulla digitointiohjelma toteutuu mahdollisimman täydellisenä.

Kirjastojen digitointiohjelman kohteet ovat:

- keskiaikaiset käsikirjoitusfragmentit
- Ruotsin vallan aika: Turun Akatemian väitöskirjat (rahoitus ongelma)
  - HYK:n ryhmä: "kadonnut kulttuuriperintö" –tutkimushankkeelle haettu rahoitusta
    - § tuloksena väitöskirjoja, digitoitua materiaalia, käännöksiä
- sanomalehtikirjasto
  - digitointi jatkuu (HYK)
- tieteellisten aikakauslehtien kirjasto Peri+
  - käyttöön v. 2004 (HYK, SKS, Kopiosto), täydennetään jatkossa uusilla lehdillä
    - § Historiallinen Aikakauskirja, Suomi-lehti
- 1800-luvun monografiat
  - digitointi lähtemässä liikkeelle (HYK)
- pienpainatteet
  - rahoitusta haettu useita kertoja
- julisteet, kuvat
- tekijänoikeuden alainen aineisto
  - tarvitsisiko työryhmän?

Osallistujat kertoivat kirjastonsa digitointisuunnitelmista ja –hankkeista. Ongelmiksi koettiin mm. rahoitus ja hankkeiden koordinointi sekä tiedon saaminen muiden hankkeista. Yleisille kirjastoille on oleellista yhteisen digitointiohjelman toteuttaminen, koska niillä on vähän omaa digitointitoimintaa.

Anne Luoto-Halvari Opetusministeriöstä totesi, että hallitusohjelmassa tietoyhteiskuntahankkeet mainitaan lyhyesti mutta niiden rahoitus on epävarmaa. Opetusministeriö on myöntänyt rahoitusta Varastokirjaston ja HYK:n yhteiseen digitointiprojektiin, jotta verkkoon saataisiin aineistoa tehokkaasti. Majken Bremer-Laamanen kertoi, että prosessin kehittäminen on alussa tärkeää, jotta laadukkaita tuloksia saadaan aikaan.

Todettiin, että kokouksen osallistujien erityisen tärkeänä mainitseman 1800-luvun aineiston digitointia, esimerkiksi aikakauslehtiprojekteja, voitaisiin suunnitella

yhdessä valmisteluryhmissä, joiden osallistujat olisivat sitoutuneet mm. selvitysten tekemiseen ja raporttien kirjoittamiseen. Varsinainen aineiston digitointi voitaisiin jakaa esimerkiksi ajanjaksoittain. On parempi konservoida ja digitoida yhdessä paikassa eikä hajautetusti siellä täällä. Kirjastojen digitointiohjelman tekninen työryhmä on kokoontunut ja on yksimielinen teknisistä ratkaisuista. Teknisestä ja muista valmisteluryhmistä kiinnostuneet voivat ottaa yhteyttä Minna Kaukoseen.

Onnistuneiden lopputulosten takaamiseksi on tärkeää, että tutkimusasiantuntijoita on mukana digitointihankkeissa alusta lähtien. Pieniä aineistokokonaisuuksia voisi yhdistää muiden kirjastojen ja arkistojen materiaaliin.

5. Filosofian tohtori Ilkka Taitto: Pergamenttifragmenttien tutkimus- ja digitointihanke

Ilkka Taitto kertoi keskiajan ja 1500-luvun pergamenttifragmenttien suunnitellusta tutkimus- ja digitointihankkeesta. Osa 12-13 000 lehteä sisältävästä materiaalista on tehty Suomessa eikä sitä ole keskitetysti tutkittu. Noin tuhat lehteä on luetteloimatta. Suomessa on säilynyt aineistoa, jota esimerkiksi Englannissa ei enää ole. Hanke on poikkitieteellinen sisältäen niin kirkko-, taide- kuin kirja- ja oppihistoriallisesti kiinnostavaa aineistoa, jonka digitointi vaatii tuekseen konservointiasiantuntemusta.

Digitoinnin avulla verkossa voisi yhdistää kokonaisuuksiksi erillään olevaa materiaalia, joka fyysisesti sijaitsee tällä hetkellä esimerkiksi Suomessa ja Ruotsissa. Pohjoismainen yhteistyö on edellytys hankkeen onnistumiselle. Digitoituja fragmentteja voisi helposti vertailla toisiinsa näytöllä ja liittää niiden suomen- ja ruotsinkielisiä käännöksiä verkkoon.

6. Seuraava kokous

Päätettiin pitää seuraava kirjastojen digitointiohjelman kokous 22.3.2004. Siinä käsitellään mm. Helsingin yliopiston kirjaston aineiston kuntokartoituksen tuloksia, tekijänoikeusasioita Kopioston alustuksessa ja digitointitoiminnan rahoitusmalleja sekä nyt pidetyn kokouksen jälkeen mahdollisesti syntyvien yhteisten digitointiprojektien valmisteluryhmien tuloksia.

MAJKEN BREMER-LAAMANEN
Majken Bremer-Laamanen, HYK
puheenjohtaja

MINNA KAUKONEN
Minna Kaukonen, HYK
sihteeri

LIITTEET

Kirjastojen menossa olevat digitointihankkeet ja -suunnitelmat
(Läsnäolijat)

LIITE 1

Kirjastojen menossa olevat digitointihankkeet ja –suunnitelmat syyskuussa 2003

KIRJASTO	AINEISTO	HUOM.
<i>Viikin tiedekirjasto</i>	metsäalan pienpainatteita	Metsämiesten säätiö rahoittanut, aineiston valinta menossa
<i>Haaga-instituutin kirjasto</i>	<1850 pohjoismaiset keittokirjat	rahoitusta haetaan uudestaan
<i>Taideteollisen korkeakoulun kirjasto</i>	valokuvia, piirroksia, lopputöitä	kirjaston muutto hidastanut, ei rahoitusta
<i>HYK, Helsinki</i>	näyttelyaineistoa, sisällysluetteloita	KONTENTTI-hanke Varastokirjaston kanssa
<i>Turun yliopiston kirjasto</i>	1800-l. turkulainen valokuvakokoelma	rahoitus epäselvä
<i>ÅAB</i>	käsikirjoituksia, kuvia, painettua aineistoa: inkunaabeleita, lastenkirjoja, Linné-kokoelman teoksia, pienpainatteita, 1800-l. julisteita	suomenruotsalainen kulttuuriperintö, Turun alue
<i>Jyväskylän yliopiston kirjasto</i>	väitöskirjoja, opinnäytteitä	"on demand"
	Keski-Suomen sanomalehtiarkiston viitetietokanta, käsikirjoituskokoelma	paikallisiin hankkeisiin haetaan rahoitusta
<i>KOTUS</i>	elektroniset tekstiaineistot: kaupunkinimistö, sananparret, vanha kirjasuomi, tekstintutkimuksen yhdistelmäaineistot ym.	
<i>SKS</i>	Suomi-lehti	Peri+ (verkossa 1.1.2004-)
	Suomen kansan vanhat runot, Amerin aineisto: lasten lehtiä, julisteita, piirroksia, opetustauluja	
<i>Museoviraston kirjasto</i>	matkakertomukset, piirroskuvat ja Museoviraston kuva-arkisto	mahdollinen kokonaisuus
<i>Tilastokirjasto</i>	kotimaisia ja ulkomaisia virallisia vanhoja tilastoja: maaherran taulut (600 000 s.), kuolemansyyn todistukset (600 000 s.)	esiselvitys digitointikohteista
	1800-l. ja teollisuustilastot	toivottu yhteistyö HYK:n kanssa
<i>Eduskunnan kirjasto</i>	valtiopäiväasiakirjoja	digitoitu koe-erä Xeroxin kanssa v. 2001
<i>Valtion taidemuseon kirjasto</i>	Suomen Taideyhdistyksen ja Suomen Taiteilijaseuran näyttelyluettelot	toivottu yhteistyö HYK:n kanssa
	Suomen Taideyhdistyksen pöytäkirjat, kuvataidekriittikkokoelma ja hakemisto	